

Napad na Pearl Harbour

Farkaš, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:537373>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Studij Hrvatskog jezika i književnosti i povijesti

Ivana Farkaš

Napad na Pearl Harbour

Završni rad

Mentor: doc.dr.sc. Slađana Josipović Batorek

Osijek, 2016.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za povijest
Studij Hrvatskog jezika i književnosti i povijesti

Ivana Farkaš

Napad na Pearl Harbour

Završni rad

Znanstveno područje humanističkih znanosti, znanstveno polje povijest,
znanstvena grana hrvatska i svjetska moderna i suvremena povijest

Mentor: doc.dr.sc. Slađana Josipović Batorek

Osijek, 2016.

Sažetak

Japanski zračni napad na Pearl Harbor (američka luka na havajskome otoku Oahu), gdje se na sidrištu nalazio veći dio ukupne američke pacifičke flote, počeo je 7. prosinca 1941. u 7 sati i 50 minuta. Taj napad smatra se povodom za ulazak Sjedinjenih Američkih Država, koje su do tada u sukobu bile neutralne, u Drugi svjetski rat. Ovaj iznenadni napad koji je uslijedio bez prethodne objave rata, uništio je veliki dio američke borbene flote što je Japancima omogućilo višemjesečnu potpunu prevlast na Pacifiku. Tako je, kao dio Drugoga svjetskoga rata, počeo rat na Pacifiku. Istovremeno s ovim napadom, Japanci su otpočeli ofanzivu protiv britanskih i nizozemskih kolonija u Jugoistočnoj Aziji, čime se Drugi svjetski rat doista pretvorio u rat globalnih razmjera. Pored toga, napad na Pearl Harbor često se smatra i prvom pomorskom bitkom u kojoj su nosači zrakoplova zamijenili bojne brodove kao dominirajući element bitke.

ključne riječi: Pearl Harbour, Drugi svjetski rat, rat na Pacifiku, ulazak SAD-a u rat

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. Stanje prije početka rata na Pacifiku.....	6
2.1. Japanski ekspanzionizam.....	6
3. SAD – od strategije izolacije do intervencije.....	9
4. Cilj napada.....	10
5. Plan napada.....	11
6. Otkrivanje japanske knjige šifriranja.....	13
7. Tijek napada: Kretanje s Kurilskih otoka.....	14
7.1. Nedjelja, 7. prosinca 1941.....	14
8. Posljedice napada.....	19
9. Dan nakon napada.....	20
10. Pozadina napada.....	21
11. Zaključak.....	22
12. Literatura.....	23

1. Uvod

Rad se bavi temom početka rata na Pacifiku, odnosno Tihom oceanu, koji je neočekivano počeo napadom na američku luku Pearl Harbour 7. prosinca 1941., koji je ostvario značajan taktički uspjeh, no ne i odlučujuću pobjedu. Najprije će se govoriti o stanju prije početka rata na Pacifiku u kojem će se govoriti o japanskom režimu i pripremama za početak japanskog ekspanzionizma. Zatim će se govoriti o politici izolacionizma koju su dugo vremena zastupale Sjedinjene Američke Države te o njihovoj ekonomskoj politici koja je u prvom redu izazvala Japan na poduzimanje radikalnih poteza. Nadalje će se govoriti o glavnom cilju napada te će se prikazati pomno isplanirani japanski napad na luku Pearl Harbour. Riječi će biti i o otkrivanju japanske knjige šifriranja koja je trebala imati veću ulogu u otkrivanju japanskih namjera te će se prikazati sam tijek napada koji je započeo kretanjem s Kurilskih otoka. Detaljno će se opisati dan napada, nedjelja 7. prosinca 1941. godine, u kojem je živote izgubilo mnogo ljudi te je napravljena katastrofalna šteta mnogim američkim brodovima. Konačno, predstaviti će se posljedice napada na Amerikance te konačno i Europu te njegov utjecaj na daljnji rat. Također će se prikazati pozadina napada, gdje se uočava američka želja za uključanjem u Drugi svjetski rat. Sve će se to na kraju objediniti u zaključak.

2. Stanje prije početka rata na Pacifiku

Ako je Hitlerov napad na SSSR bio odlučujuća prekretnica u smislu ideologizacije sukoba, japanski je napad na američku flotu Pearl Harbor 7. prosinca 1941. godine bio epizoda kojoj se može pripisati ubrzavanje procesa internacionalizacije rata, pri čemu je došlo do uključivanja svih kontinenata i svih zemljopisnih područja na zemlji. Napad je u vojnom smislu bio klasični primjer napada iznenađenja, no njegove su političke, ekonomske i diplomatske pretpostavke odavno bile definirane. Japanski je režim već nekoliko godina bio spreman za rat, naglašavajući autoritarne aspekte na svim razinama svoje institucionalizacije. Raspušteni su svi sindikati uz obvezno združivanje stranaka u Pokret za ostvarenje carske prevlasti, integrirajući ih s modelom autokratske ekonomije zasnovane na povećanju izvoza, kao i ograničenju uvoza primarnih sirovina nužnih za industriju. Važno je spomenuti i značajan razvoj teške industrije na štetu one lake i potrošnje. Iz toga je proizašao jedinstveni spoj japanskog ideološkog tradicionalizma usmjerenog prema kultu prošlosti i modernosti *zaibatsua*¹, snažnih trustova, agresivnih vlasnika velikih industrijskih i financijskih problema još uvijek strukturiranih sukladno starim modelima srednjovjekovnih klanova.²

2.1. Japanski ekspanzionizam

Japan je bio prvi od totalitarno-fašističkih zemalja na svijetu, koji se već početkom 1931. godine osjećao dovoljno jakim za agresiju. Nestrpljiv i nemiran zbog teških ekonomskih prilika u zemlji i nezadovoljan ograničenjima, koja su mu nametali politika „otvorenih vrata” i pakt „devet sila”, Japan je smatrao da je došao trenutak za nasilno uspostavljanje hegemonije na Dalekom istoku. Japanska vlada u to doba nije bila vlada jednog čovjeka. Ministar predsjednik imao je veliku moć, ali njegov autoritet u vladi nije bio jednak onom Rooseveltovom u SAD-u ili Churchillovom u Velikoj Britaniji.³ Ekspanzionistička nastojanja, karakteristična za tako strog vojni i imperijalistički režim, posebno su se temeljila na snažnim protuzapadnjačkim konotacijama. Već 1931. godine, pri izravnoj invaziji na Mandžuriju i stvaranju vazalne države Mandžukuo, upotrebljavao se slogan „Azija Azijcima”. Dana 7. srpnja 1937. godine započeo je napad na Kinu, u gotovo izravnom sukobu sa zapadnim snagama koje su podupirale nacionalni otpor Kuomintanga pod Čang Kaj Šekom i SSSR-om, koji je pružao potporu komunističkim

¹ Japanski izraz koji označava velike industrijske i financijske konglomerate za vrijeme Japanskog Carstva.

² *Predvečerje rata i Drugi svjetski rat*, knjiga 17, Jutarnji list, 2008., str. 269.

³ *Rat na Pacifiku od Pearl Harboura do Nagasakija*, Slobodna Dalmacija, Split, 1952., str. 7.

partizanima Mao Zedonga. U rujnu 1940., Japan je okupirao Francusku Indokinu, istodobno nastojeći politički hegemonizirati područja nizozemske Indije te pristupajući Trojnom paktu 27. rujna 1940. sa silama Osovine, čime je praktički proglasio Veliku Britaniju svojim najvećim neprijateljem.⁴

Odnosi SAD-a i Carskoga Japana su se početkom 1940-ih uvelike pogoršali. Japan je već 1930-ih počeo komadati Kinu bez odobravanja SAD-a i europskih kolonijalnih sila, a kada su japanske trupe zauzele Francusku Indokinu, Amerika je odlučila nametnuti Japancima embargo na uvoz goriva. Zapravo je embargo SAD-a na japansku trgovinu i zamrzavanje imovine bilo ono što je natjeralo Japan na poduzimanje velikih mjera kako japansko gospodarstvo, u potpunosti ovisno o uvozu preko oceana, ne bi bilo ugroženo.⁵ Japan je uhvatio možda jedinu priliku da brzo uspostavi svoje južno carstvo, ali budući da je taj potez zahtijevao onesposobljenje američke mornarice, jedine sile koja je mogla intervenirati, također je značilo da će SAD, sa svojim daleko nadmoćnijim snagama i resursima, biti istoga trenutka uvučen u rat.⁶ U srpnju 1940. predsjednik Roosevelt blokirao je sva japanska potraživanja u Sjedinjenim Državama, a kasnije je započela i privredna blokada Japana. Umjereni ministar predsjednik, princ Fumimaro Konoje, zagovarao je suzdržljivost i pokušao naći mogućnosti za mirni sporazum sa Sjedinjenim Državama.⁷ Japanu tako ni Nizozemska nije smjela davati gorivo koje je bilo potrebno Japancima za nastavak rata u Kini i ekspanziju gospodarstva. Predsjednik Roosevelt odgovorio je zabranom prodaje starog željeza i čelika u Japanu. Rat je zbog toga bio neizbježan jer Japanci nisu željeli popustiti pred zahtjevima Amerikanaca da napuste cijelu Kinu.⁸

Prvi prosinca 1941. godine, dan je koji je bio sudbonosan za Japan pa i za velik dio ostalog svijeta. Toga dana bila je sazvana izvanredna sjednica vlade na koju je bilo pozvano i nekoliko vodećih vojnih ličnosti, generala, kopnenih oružanih snaga, predstavnika glavnog stožera i admirala flote.⁹ Na toj je sjednici donesena formalna odluka da se započne novi rat. To je trebao biti rat za osvajanje ogromnih prostranstava Tihog oceana, rat za koji nitko nije slutio da će tako dugo trajati i donijeti toliko strahota i zahtijevati toliko žrtava. Militaristi su, pod utjecajem velikih vojnih uspjeha Njemačke, pojačali pritisak za ulazak Japana u rat. Mornarica je

⁴ *Predvečerje rata i Drugi svjetski rat*, knjiga 17, 2008., str. 270.

⁵ *Rat na Pacifiku od Pearl Harboura do Nagasakija*, Split, 1952., str. 8.

⁶ Hobsbawm, Eric John Ernest, *Doba ekstrema: kratko dvadeseto stoljeće 1914.-1991.*, Zagrebačka naklada, Zagreb, 2009., str. 45.

⁷ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Marjan tisak, Split, 2009., str. 145.

⁸ Isto, str. 145.

⁹ Prikril, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 7.

sve manje uspijevala to ublažiti i ograničiti akciju samo na okupaciju nezaštićenih područja Indonezije. Ta situacija dovela je do ostavke princa Fumimara Konoje 18. listopada 1941. te je na čelo japanske vlade došao zloglasni general Hideki Tojo. U izvještaju ministarstva mornarice Sjedinjenih Država tom je prilikom naglašeno da je time potpuno preuzela vlast „šoviniistička vojnička klika”. *Tojo se odlučio za rat tvrdeći da je bolje riskirati smrt, probiti se kroz obruč i tako sebi osigurati život nego čekati na uništenje.*¹⁰ Iz tih inicijativa postupno je izrasla „velika istočno-azijska sfera općeg prosperiteta”, ekonomski i politički program za japanski imperij koji se trebao protezati od Mandžurije i Kine do Tajlanda i Nove Gvineje. U teoriji je taj program podupirao antikolonijalna nastojanja azijskih nacionalista, ali u stvari je samo jedan oblik imperijalizma zamjenjivao drugim.¹¹

Japan je želio ekspanziju prema Indoneziji koja je imala razvijenu privredu te im je bio važan velik izvoz indonezijske nafte koja bi poslije osvajanja bila usmjerena prema japanskoj rafineriji. Također je bila izvor jeftine radne snage i veliko tržište za jeftinu japansku robu široke potrošnje.¹² Japanci su imali ograničen i pomno razrađen plan prema kojemu je najprije trebalo uništiti tihooceansku mornaricu Sjedinjenih Država, najprije bojne brodove u Pearl Harboru, zatim zauzeće Tajlanda, Burme, Malaje i Singapura, a također i Filipina i nizozemskog istočno-indijskog otočja. Zbog svih tih razloga napetost je u japanskom vrhu naglo rasla i došla do punog izražaja na spomenutoj sjednici koja se dogodila 1. prosinca 1941. u Tokiju. Na sjednici je donesena odluka da se s ratnim operacijama započne već za sedam dana, odnosno 8. prosinca (prema tokijskom vremenu, što znači 7. prosinca prema američkom vremenu). To je bila pobjeda industrijalaca i bankara, koji su težili za novim tržištima, za novim izvorima sirovina i za velikim ratnim dobitcima. Već je idućeg dana zapovjednik flote admiral Isoroku Yamamoto primio od načelnika glavnog stožera brzojav: *Ratno stanje sa Sjedinjenim Državama, Britanskim imperijem i Nizozemskom započet će 8. prosinca 1941., vodite računa da se flota može povući u baze, ako uspiju pregovori koji su u toku sa SAD-om.*¹³ Ova je primjedba u brzojavu bila zapravo suvišna jer nije bilo nikakva izgleda, a još manje namjere, da se rat izbjegne. Cilj iznenadnog japanskog napada na Pearl Harbour bio je uništavanje najvažnijih brodova američke flote i zadavanje tako teških gubitaka, da SAD ne bi mogle jednu do dvije godine poduzeti nikakvu opasniju akciju protiv japanskih osvajanja jugoistočne Azije. Pet mjeseci ranije u Washingtonu sastali su se predstavnici britanskih i američkih stožera i sporazumjeli se o defenzivnom planu za slučaj rata u

¹⁰ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., 145.

¹¹ Isto, str. 146.

¹² Prikrič, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005, str. 5.

¹³ Isto, str. 13

Aziji. Taj plan, koji je dobio naziv ABC-1, određivao je usredotočen napor protiv Njemačke, a na Istoku obrambene vojne operacije. Sjedinjene Države smatrale su da će se održati na Filipinima, pogotovo otkako je u srpnju za zapovjednika američkih snaga na Dalekom istoku imenovan general Douglas MacArthur. *Mogućnost napada na Pearl Harbor nije uopće uzeta u obzir, premda je Joseph Clark Grew, američki ambasador u Tokiju, izvijestio u siječnju 1941. da Japanci namjeravaju sa svom vojnom snagom neočekivano napasti Pearl Harbor.*¹⁴ Međutim, nitko ovoj obavijesti nije pridavao potrebu pozornost.

3. SAD – od strategije izolacije do intervencije

Sjedinjene Države s određenim su odmakom pratile zbivanja vezana za europsku krizu tijekom predratnih godina. Snažna izolacionistička tendencija, u kojoj su sudjelovale politički i ekonomski vrlo heterogene snage, uzrokovala je progresivno zatvaranje prema vanjskom svijetu, tako da je i napad na Poljsku prošao bez očekivanih reakcije američke vlade, a sam je Roosevelt pristao priznati kolaboracionističke režime poput onog višijevskog u Francuskoj. Značajna se promjena dogodila u studenom 1940. godine, kada je na predsjedničkim izborima treći puta zaredom Roosevelt izabran za predsjednika. U ožujku 1941. godine stupio je na snagu Zakon o zajmu i najmu (*Lend-Lease Act*), koji je omogućavao svim zemljama antifašističke koalicije da dobiju pomoć bez prethodnog plaćanja i bez strateških ili vojnih ograničenja.¹⁵ Industrijska je proizvodnja time odmah bila potaknuta perspektivom SAD-a da postane arsenal demokracije, tako da je prvi put od 1929. godine bilo moguće gotovo u potpunosti riješiti problem nezaposlenosti. Što se tiče Japana, SAD je dugo zastupao umjerenu politiku, s ciljem izbjegavanja uvlačenja u rat, bilo na Pacifiku, bilo na Atlantiku, kao i pronalaženja odgovornih sugovornika u manje ekstremnom i ratobornom dijelu japanskoga društva. Pregovori između dviju zemalja odvijali su se vrlo sporo zato što su obje strane težile politici „svršenog čina”, kako bi zauzele što povoljnije položaje u nadolazećem sukobu.¹⁶

¹⁴ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 145.

¹⁵ Prikrl, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 15.

¹⁶ *Predvečerje rata i Drugi svjetski rat*, knjiga 17, Jutarnji list, 2008., str. 271.

4. Cilj napada

Cilj napada bio je uništiti američku pacifičku flotu i osigurati mirno osvajanje Malajskog poluotoka i nizozemskih kolonija u Jugoistočnoj Aziji koje su bile bogate naftom i gumom. Općenito, rat SAD-a i Japana smatran je mogućnošću još od 20-ih godina, ali su se odnosi zaoštrili tek od japanskog osvajanja Mandžurije 1931. Godine 1937. Japan napada Kinu i izaziva bijes zapadnog svijeta te Francuska, Velika Britanija i SAD počinju slati vojne zalihe Kini. Japan 1940. zauzima Francusku Indokinu te SAD zaustavlja izvoz svih proizvoda osim nafte u Japan. Početkom 1941. Roosevelt premješta svoju pacifičku flotu iz San Diega na Havaje te naređuje izgradnju vojne baze na Filipinima u nadi da će to zaustaviti japanska osvajanja na Dalekom istoku. Tijekom ljeta 1941. SAD zaustavlja isporuku nafte Japanu te se Japan okreće osvajanju nizozemskih kolonija u Jugoistočnoj Aziji koje su bogate naftom. Roosevelt ih upozorava da će SAD vojno intervenirati ukoliko Japan ne prestane ugrožavati ostale države. Japan nakon toga ima dvije mogućnosti, povući se ili osvojiti područja u Jugoistočnoj Aziji koja su bogata resursima te tako stvoriti zalihe koje bi bile temelj za nastavak rata.¹⁷

Uskoro Japan i SAD ulaze u pregovore u kojima Japan nudi povlačenje iz Kine i Indokine uz uvjet da ostale države ponovo otvore trgovinu s njima. SAD odbija ponudu, a japanski premijer traži sastanak s Rooseveltom koji to odbija. Uskoro pada vlada u Japanu te zadnja japanska ponuda glasi da će se povući iz Indokine i da neće napasti Jugoistočnu Aziju ukoliko zapadne sile prestanu pomagati Kinu. SAD odbija prijedlog te traži bezuvjetno povlačenje iz Kine te nenapadanje ostalih država. Međutim, prije nego što je taj zahtjev stigao, japanske snage već su krenule u napad na Pearl Harbor. Japanci su se od početka 1941. pripremali za napad na SAD dok je više od polovice građana SAD-a prema anketama očekivalo rat s Japanom. Ipak, vojni vođe SAD-a ostali su iznenađeni jer nisu očekivali napad na Pearl Harbor već na Manilu na Filipinima.¹⁸

¹⁷ Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 19.

¹⁸ Moore, Robert i Schuler, Frank, *Frizirani Pearl Harbor*, Vjesnik, Zagreb, 1977., str. 53.

5. Plan napada

Potanke planove za napad na Pearl Harbor izradio je stožer pod zapovjedništvom admirala Isorokua Yamamote, vrhovnog zapovjednika japanske mornarice. Za izvršenje te zadaće bilo je određeno šest nosača zrakoplova koje je štitio moćan obruč površinskih i podmorskih plovnih jedinica. *Zamisao za takav neočekivani napad nije pobudila nikakvih moralnih skrupula jer „bušido”, japanski feudalni kodeks časti, čak preporuča iznenađenje.*¹⁹ U studenom 1941. održan je još jedan sastanak vrhovnih šefova armije i mornarice, na kojem su još jednom razmotreni svi planovi i posljednji dogovor. Protokol tog sastanka sačuvan je i pronađen poslije rata u tokijskim arhivima. Iz toga se vidi da je težište napada bio Pearl Harbour, ali se također planiralo i operacije za zauzimanje Malaje, Filipina i napada na baze Guam, Wake i Singapur, kao i zauzimanje cijele Indonezije. Za izvođenje tih zadataka nije osigurano jedinstveno zapovjedništvo, nego je svaka grupa imala samostalno zapovjedništvo, a po potrebi bi koordinaciju preuzeo Carev generalni stožer. Nakon toga je admiral Osami Nagano izdao opći nalog za operacije i zadatke mornarice u predstojećem ratu: nastaviti nadziranje obale Kine i Yangtzea, uništiti pomorske snage neprijatelja na Dalekom istoku, uništiti neprijateljsku flotu na Havajima, zauzeti najvažnije strateške položaje na području juga i uništiti borbenu sposobnost neprijatelja. Točan datum početka napada određen je tek na konferenciji 1. prosinca 1941.²⁰

Dana 26. studenog 1941. Japanci su rasporedili svojih šest nosača zrakoplova s 408 zrakoplova sjeverozapadno od Havaja. Oko 360 zrakoplova trebalo je izvesti dva vala napada na Pearl Harbor, dok je 48 njih trebalo braniti nosače. Glavni napad išao je u prvom valu, dok je cilj drugog vala bio onesposobiti nosače, krstarice i ratne brodove. Japanski piloti imali su zadatak uništavati prvo vrijednije vojne ciljeve (ratne brodove i nosače). Također, bilo im je naređeno uništiti što veći broj američkih parkiranih zrakoplova kako oni ne bi mogli kasnije djelovati.²¹

Japanci su pažljivo pripremili akciju napada zrakoplovstva na američku pomorsku bazu Pearl Harbor. Piloti su se dugo pripremali za taj napad učestalim vježbama dok su japanski špijuni dostavili podatke o položaju brodova. Neposredno prije napada Japanci su poslali i izviđački zrakoplov koji je javio položaje američkih brodova i zrakoplovnih baza. Za napad u relativno plitkoj vodi luke, Japanci su modificirali svoja torpeda drvenim krilcima na kraju

¹⁹ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 146.

²⁰ Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 32.

²¹ Isto, str. 89.

torpeda tako da ne udari u dno. Amerikanci su znali da će izbiti rat s Carskim Japanom, no nisu mogli ni zamisliti da će Japanci napasti njihovu bazu na Pearl Harboru zrakoplovima s nosača zrakoplova. U Pearl Harboru koncentrirali su većinu svojih bojnih brodova misleći da su ondje sigurni i spremni za djelovanje kada Japanci napadnu Filipine. Velika Britanija još je više podcjenjivala snagu i sposobnost japanske mornarice i zrakoplovstva pa je u Hong Kong poslala pojačanja koja, kada je rat izbio, nije mogla opskrbljivati. Jedino je SSSR znao za potencijalnu snagu Japana pa je na Dalekom istoku imao poprilično velike vojne snage umjesto da ih koristi protiv Hitlera u Europi. Japanska flota primicala se Havajima u geografskim širinama gdje plovidba nije bila uobičajena zbog snažnih vjetrova i visokih valova. Ta ruta je odabrana zato da Amerikanci ne bi saznali za primicanje snažnog flotnog sastava čija su udarna snaga bili šest velikih nosača zrakoplova: *Akagi*, *Hiryu*, *Kaga*, *Shokaku*, *Soryu* i *Zuikaku*.²² Havajima su se primakle i japanske podmornice koje su imale zadatak probiti se u luku i napasti brodove. Napadom je zapovijedao Isoroku Yamamoto (1884.-1943.) jedan od naj sposobnijih admirala Japana. On je prethodno isplanirao napad na Pearl Harbor te je nastojao uvući Amerikance u bitku nosača zrakoplova, gdje je smatrao da će njegove iskusnije posade i zrakoplovi odnijeti pobjedu.²³ Mornarica je 2. prosinca primila šifriranu poruku *Uspnite se na goru Niitaka*.²⁴, što je značilo neopoziv nalog za napad.

²² Prikrič, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 40.

²³ Dougherty, Martin James, *Velike bitke*, Zagreb, 2014., str. 224.

²⁴ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 146.

6. Otkrivanje japanske knjige šifriranja

U svibnju 1941. američka je mornarica patrolirala Beringovim morem kada su najednom čuli uzvik: *Čovjek u moru!*²⁵ Nakon nekog vremena uvidjeli su leš koji pluta morem. Unijeli su leš na brod i zapovjednik je pažljivo pretražio neznanca utvrdivši da se radi o časniku japanske ratne mornarice koji je u svrhu nekog zadatka bio ukrcao na ribarski brod. Ledena je voda posve konzervirala njegovo lice i nije se moglo prosuditi koliko je dugo mrtav. U njegovom džepu pronađena je, u olovom zaštićenoj presvlaci, knjižica koja je sadržavala kodeks za šifriranje. Upravo zbog ovog slučajnog otkrića američka je vlast mogla u kratkom vremenu dešifrirati japanske tajne poruke. Naravno, bio je to samo jedan od kodeksa jer svaka država, u pravilu, ima više sustava šifriranja kojima su u uporabi za razne svrhe i stupnjeve tajnosti. Upravo zbog ove mogućnosti je iznenađujuće da je unatoč takvom poznavanju japanskog kodeksa šifriranja, japanski napad na Havaje bio takvo iznenađenje i doživio puni uspjeh napada.²⁶

Za vrijeme japanskih priprema za napad, američka radio-prislušna služba uhvatila je niz japanskih brzojava koje je ured za dešifriranje u Washingtonu pokušavao odgonetnuti i iz kojih se vidjelo da japanski generalni stožer iz Tokija javlja nekome sve što se događa u Pearl Harboru. Ovi brzojavi nisu naišli na zasluženu pažnju te zbog toga Havajski otoci nisu uopće bili opomenuti. Osim toga, američki je FBI odavno imao uputstva koja je japanska tajna služba izradila za svoje agente u kojima se spominje kao jedan od najvažnijih zadataka u početku kakvog rata napad na Midwayske i Havajske otoke te na Panamski kanal. Pri tom je jasno navedeno da se ovakav rat može uskoro očekivati. Sve to nije bilo dovoljno da bi pokrenulo američku obavještajnu službu da pojača mjere opreza ili da ih navede na ozbiljnije pripreme i izviđanja. Služba je sasvim zatajila i ništa nije javljala o velikim događajima koji su već počeli.²⁷

U noći između 6. i 7. prosinca, uoči napada, Tokio je poslao japanskom ambasadoru u Washingtonu šifriranim brzojavom notu za ministra vanjskih poslova SAD-a. Nota je zapravo bio ultimatum koji je na kraju objavio početak ratnog stanja. Uz notu je bio i nalog japanskom ambasadoru, da se dokument preda 7. prosinca u 13 sati, što je bilo istovjetno sa 7 sati i 30

²⁵ Prikrič, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 48

²⁶ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 147.

²⁷ Isto, str. 148.

minuta u Pearl Harboru. Na taj način je japanski napad bio legaliziran jer je napad bio izvršen 25 minuta poslije objave rata.²⁸

7. Tijek napada: Kretanje s Kurilskih otoka

Japanci su u napad kretali s Kurilskih otoka, koji su bili dobro izabrani zbog povoljnih prilika za čuvanje potpune tajnosti operacije. Za ovaj je pothvat izabrano najbolje letачko osoblje japanske mornaričke avijacije. U rujnu 1941. odabrano je osoblje za ovaj zadatak i premješteno na nosače zrakoplova koji bi trebali sudjelovati u toj akciji, ali nitko od njih nije znao zbog čega je premješten. Za napad je bilo predviđeno i obično bombardiranje s visine, a najviše sunovratno bombardiranje u čemu su japanski avijatičari bili dobro izvježbani. Već je 20. studenog isplovilo iz raznih japanskih baza 20 velikih podmornica. Od njih je 11 imalo po jedan mali hidroavion, a pet je vuklo jednu malu podmornicu s posadom od dva čovjeka. One su se kretale različitim stranama sa zadatkom izviđanja, a većina je imala naređenje da se od 5. prosinca pa nadalje nalaze u području ispred Pearl Harbora.²⁹ Kratko vrijeme poslije izlaska iz zaljeva brodovi eskadre svrstali su se u određen poredak. Nosači zrakoplova plovili su u tri kolone u središtu formacije, a iza njih tankeri. Oba bojna broda i dvije krstarice zauzeli su svoja mjesta s obje strane nosača, dok je oko svega toga stvoren zaštitni krug razarača s jednom lakom krstaricom na čelu. Kao što je naglašeno, najvažnije je za uspjeh napada bilo iznenađenje. Zbog toga su poduzete i druge mjere zavaravanja protivnika. Flotni sastavi, određeni za zauzimanje jugoistočne Azije, isplovili su prema jugu bez većih mjera opreznosti. Glavnina je japanske flote pod zapovjedništvom admirala Yamamota imala zadatak da stvori što bezazleniji utisak, ne poduzimajući nikakve pripreme i puštajući posade brodova masovno na izlaz u gradove. Posljednja tri dana pred napad, poslan je velik broj mornara iz arsenala Yokosuka i s usidrenih brodova se išlo na mnogobrojne izlete u Tokio, da se što više pokazuju na ulicama i tako zavaravaju protivnike.³⁰

7.1. Nedjelja, 7. prosinca 1941.

Tog nedjeljnog jutra vladao je mir u zaljevu Pearl Harbor. Dvadeset i šest brodova bilo je nepomično na sidrištu i na njima se moglo vidjeti kretanje samo nekoliko mornara u službi.

²⁸ Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 80.

²⁹ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 148.

³⁰ Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 55.

Mnogi ljudi na brodovima, u luci i na obali još su spavali. Vrijeme je bilo lijepo, a vidljivost dobra. Nitko se nije mnogo uzbuđivao kad se kroz jutarnji mir začula buka motora mnogobrojnih zrakoplova jer su ljudi u ovoj velikoj ratnoj bazi s nizom aerodroma bili naviknuti na česte letove i vježbe zrakoplovnih jedinica. Plan je tako temeljito uspio, ne samo zbog svoje skrivenosti, već i zbog toga što kao da nitko od ljudi na odgovornom položaju nije mogao ni pomisliti da bi se Japanci usudili napasti upravo Pearl Harbor. Kada je napetost porasla, službena predviđanja o ciljevima eventualnih japanskih napada nisu nikada obuhvaćala i Pearl Harbour. Zbog toga zapovjednici nisu poduzeli gotovo ništa da odrede stanje pripravnosti u svojim obrambenim jedinicama.³¹ Veliku su ulogu imala dvojica vojnika Joseph Lockard i George Elliot, čija su imena ušla u povijest rata na Pacifiku. Oni su bili oduševljeni novom tehnikom radara i kada se sve smirilo, oni su zbog svojih interesa ponovno uključili aparaturu. Kada su ukopčali radarsku stanicu *Opena*, ostali su zaprepašteni. Na radarskom su ekranu svjetlucale mnogobrojne točkice koje su označavale prisutnost velike grupe zrakoplova koji su letjeli točno prema otoku Oahu. Bili su udaljeni 200 km, što je značilo pola sata od njih. Telefonom su obavijestili svog pretpostavljenog, ali on nije vjerovao u novu aparaturu te im je rekao da se vjerojatno radi o nekom kvaru ili smetnjama pa se zbog toga ne treba zabrinjavati.³²

Prvo su se džepne podmornice pokušavale probiti u luku te je njihov glavni zadatak bio izviđanje te prenošenje obavijesti japanskoj eskadri. Ove su vrlo male jedinice od svega 45 tona imale dva čovjeka posade. Ukupno je u akciju bilo poslano pet džepnih podmornica. Iako im je glavni zadatak bio izviđanje, bile su naoružane svaka s dva torpeda i imale su upute da u slučaju povoljne mogućnosti izvrše torpediranje američkih brodova, ali tek poslije bombardiranja iz zrakoplova, da ne bi prerano skrenuli pažnju Amerikanaca. U međuvremenu su eskadrile japanskih zrakoplova u naletu na Havaje zaobilazile brda otoka Oahu, provodeći odgovarajući široki zaokret.³³ Japansko zrakoplovstvo napalo je luku s nosača oko 7 sati i 40 min po lokalnom vremenu. Japanski plan predviđao je dvije mogućnosti napada prvog vala zrakoplova. *U prvom su slučaju napad trebali izvršiti torpedni avioni koji su se morali najviše približiti brodovima, pa je bilo važno da to izvrše dok brodovi još nisu upozoreni na opasnost. Poslije toga došla bi odmah obična bombardiranja iz visine te bi na kraju bombarderi napali zrakoplovne baze, da ne bi gusti dim požara smetao dobrom vidiku i otežao napad na brodove.*³⁴ U drugom slučaju, ako ne bi uspjeli iznenaditi protivnika, nego bi oni već proveli uzbunu, trebali su prvi napasti

³¹ Prikrl, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 60.

³² Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 150.

³³ Prikrl, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 86.

³⁴ Isto, str. 87

sunovratni bombarderi, da bi stvorili pobunu i privukli pozornost. Poslije toga obični bi bombarderi napali protuzrakoplovne artiljerije te bi se torpedni zrakoplovi zalijetali prema velikim brodovima te izvršavali glavni zadatak napada, a to je bilo torpediranje bojnih brodova. Odlučeno je da će napad započeti na prvi način te su u 7 sati i 40 minuta izbacili prvu signalnu raketu. Prema planu, morale su eskadrile odmah zauzeti odgovarajuće položaje. Eskadrila torpednih zrakoplova strmo se spustila do same površine mora. Prema rasporedu eskadrila se odmah podijelila u dvije grupe. Prvu je u strmom zaletu poveo Takaši, sunovrativši se na aerodrom Ford Island i Hickham Field, dok se druga grupa zaletjela u napad na aerodrom Wheeler Field. U 7 sati i 55 minuta pale su prve bombe na američke aerodrome gdje su zrakoplovi bili poredani jedan uz drugog te su ih japanski bombarderi i torpedni zrakoplovi jedan za drugim uništavali. Razbijeni komadi zrakoplova, zgrada i zemlje letjeli su na sve strane. Na mnogo je mjesta suknuo plamen benzina i ulja te se počeo dizati gusti crni dim. Bombarderi još uvijek nisu krenuli u napad. Leteći gotovo na 2000 m visine, Fušida je promatrao napad. Nije bilo nikakvog znaka obrane, još nijedna baterija nije pucala i nijedan protivnički zrakoplov nije bio u zraku. Čak je i radio stanica Honolulu i dalje emitirala glazbu.³⁵ Iako su Amerikanci posjedovali radar te njime zamijetili dolazak velikih formacija zrakoplova nikakva uzbuna u bazi nije podignuta sve dok Japanci nisu počeli zasipati vojne objekte (luku, aerodrome i hangare) bombama i torpedima. Nekoliko trenutaka kasnije, Fušida je čuo kako *Akagi* zove bojni brod *Nagato* koji je bio u Japanu i na kome je bio vrhovni zapovjednik flote. Eterom se čulo: *Tora, tora, tora...*³⁶ Tora na japanskom znači tigar i ta je riječ bila dogovorena šifra da je iznenadni napad uspio. Iznenadenje je bilo potpuno, a Japanci su u kratkom roku uspjeli uništiti i oštetiti gotovo sve američke zrakoplove na sletnim stazama. Dogodilo se ono što su Amerikanci smatrali nemogućim. U zaljevu, kojem je dubina vrlo mala, dosežući 13 do 14 m, uspjeli su lansirati torpeda iz zrakoplova. Nitko se nije nadao da će se torpeda moći opremiti sa stabilizatorima koji će tako brzo ispraviti udarac pada, a sada tri bojna broda dobila su puni torpedni pogodak u prvom naletu. U pogođene brodove počela je naglo nadirati voda kroz velike rupe u razderanoj oplati. Torpedni napad bio je, prema planu, koncentriran na bojne brodove. Bio je izveden izvanrednom brzinom i vještinom. Za nepunih 20 minuta 40 torpednih zrakoplova lansiralo je torpeda na bojne brodove. Tek što je torpedni napad prošao, poput strašne oluje, preko bojnih

³⁵ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 151.

³⁶ Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 92.

brodova naletjela je grupa bombardera u visokom letu, pod vodstvom Fušide. Iako su torpedni zrakoplovi izvanredno uspješno izvršili svoj zadatak, oni nisu mogli postići pun uspjeh.³⁷

U trenutku napada u Pearl Harboru bilo je 96 američkih ratnih brodova razne veličine, od kojih osam bojnih brodova. To pokazuje koliko je rizičan mogao biti japanski napad da je protuzrakoplovna artiljerija svih ovih brodova kojim slučajem stupila u djelovanje ili da su Amerikanci bili oprezniji i vršili izviđačke letove, ili da je zapažanje radarske stanice pola sata prije napada dovelo do opće uzbune, pa da su sve kopnene baterije bile u djelovanju i da su se na vrijeme digli zrakoplovi s havajskih aerodroma.³⁸

Bojni brod *Nevada* prvi je otvorio vatru. Već sljedeći napad torpednih zrakoplova dočekala je *Nevada* vatrom iz svih protuzrakoplovnih topova. *Nevada* je na kraju dobila nekoliko teških bombi te joj se prijetila opasnost da potone.³⁹ Najjači brod pacifičke flote bio je *West Virginia*, koji je dobio šest torpednih pogodaka. Najteže je bio pogođen brod *Oklahoma* kojemu su torpeda raznijela bok, dok se on pod težinom vodom napunjenih prostorija naglo nagnjao. Ljudi su padali s paluba i mostova. *Pomalo je nadgrađe, dimnjak i jarbol, nestalo u vodi, a ogromni trup broda sve je više izlazio kao trbušina goleme nemani.*⁴⁰ Težak završetak doživio je i bojni brod *Arizona*. Iz njega je uz bok bio brod radionica *Vestal*. Ovaj stari brod iz 1904. zaklanjao je *Arizonu* sa strane od torpednih zrakoplova, ali ga nije mogao zakloniti odozgo od napada bombardera. Na njega su pale četiri teške bombe po 1000 kg. Upravo je jedna od njih upala točno u dimnjak i prošavši kroz njega eksplodirala u kotlovnici. Nastao je požar nafte jer je to bio brod na loženje naftom. Požar se brzo proširio i zahvatio skladište municije. Municija je eksplodirala, a teške brodske kule s velikim topovima poletjele su u zrak.

Dok se na bojnim brodovima odvijala dramatična borba s požarima i eksplozijama, u njihovoj se neposrednoj blizini naporno radilo da se katastrofa ne bi povećala. U neposrednoj blizini nalazio se tanker (brod cisterna za naftu) *Neosho* od 18 000 tona. Zapovjednik je znao kakve bi posljedice imao požar ovakvih količina nafte koja bi se razlila po cijelom zaljevu te ga je on pokušao odmaknuti od udara. Najednom se japanski bombarder usmjerio na *Neosho*. Iako je bio slabo naoružan on je otvorio vatru iz svojih malih protuzrakoplovnih topova. Zrakoplov je dolazio sve brže, no topovi nisu prestajali gađati. Desetine sekunde igrale su ulogu, a onda se japanski zrakoplov zatresao od udarca i uz snažan prasak srušio u more. Onda je oko 8 sati i 30

³⁷ Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 97.

³⁸ *Predvečerje rata i Drugi svjetski rat*, knjiga 17, 2008., str. 270.

³⁹ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 151.

⁴⁰ Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 100.

minuta postupno nestalo buke zrakoplovnih motora. Bombe više nisu padale, a i protuzrakoplovna artiljerija je prestala s gađanjem. Nastala je tišina prekidana tek ponekom eksplozijom. Japanske eskadrile vraćale su se prema sjeveru na svoje nosače, izgubivši svega tri lovca, jednog sunovratnog bombardera i pet torpednih zrakoplova.⁴¹

Oko 8 sati i 40 min uslijedio je i drugi napad koji je predvodio kapetan korvete Shimazaki. Sastav drugog vala bio je drukčiji jer se računalo da će naići na mnogo jaču obranu i da više neće moći iznenaditi protivnika. On je imao zadatak da dovrši ono što se u prvom valu izbjeglo. Zato se glavni dio ovih zrakoplova sastojao od sunovratnih bombardera, koji je bilo 81, pod zapovjedništvom kapetana korvete Egusa. Uz to je bila grupa od 54 obična bombardera za napad na aerodrom Hickham Field i Keniohi, a za zaštitu bila je previđena grupa od 36 lovaca. Ukupno je u drugom napadu srušeno 14 sunovratnih bombardera i šest lovaca. Amerikanci su i u drugom napadu pretrpjeli velike štete. Opet su glavni cilj bili bojni brodovi na koje su pale mnoge bombe. Bojni brod *Tennessee*, koji je od torpednih napada bio zaštićen trupom *West Virginije*, primio je sada nekoliko bombi. Još je bolje prošao *Maryland* koga je trup *Oklahome* štitio od torpeda, a sada je dobio samo jedan pogodak bombe. Napadnuta je čak i *Pennsylvania*, koja je bila na popravku u jednom suhom doku, zajedno s dva razarača. Ovdje je gađanje bilo loše, pa je više stradao jedan od razarača. Njemu je potekla nafta kroz oštećenu oplatu i prolila se dokom uslijed čega je nastao veliki požar. Posljedica toga bila je eksplozija municije u razaraču, koji je teško oštećen i izvrnut. Mornari koji su se spašavali s brodova što su tonuli, bježali su iz požara u brodskim trupovima i skačući s paluba, padali su u plamen zapaljene nafte u moru. Mnogi su se spasili roneći ispod sloja nafte, ali su mnogi i stradali. Njihovi leševi plivali su naokolo. Zadah izgorenog mesa osjećao se nadaleko. Mornari, koji su imali sreću da se nađu u onom dijelu koji nije gorio, izlazili su iz vode na obalu sasvim crni od sloja nafte. Drugi napad trajao je gotovo sat vremena, u 9 sati i 45 minuta posljednji japanski zrakoplovi napustili su Pearl Harbor u pravcu sjevera. Za njima je ostala hrpa ruševina zgrada i zrakoplova na aerodromima, potopljenih i oštećenih brodova u zaljevu. Kroz ruševine su sanitetski odredi izvlačili ranjenike. Motorni čamci kupili su ranjene mornare i izvlačili preživjele iz vode. Vatrogasni brodovi sipali su protupožarnu pjenu na zapaljenu naftu, a remorkeri i pomoćne ekipe tehničke službe žurili su se da pomognu brodovima koji su se jedva održavali na površini vode.⁴²

⁴¹ Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 103.

⁴² Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 107.

8. Posljedice napada

Amerikanci su pretrpjeli vrlo teške gubitke, a glavnina pacifičke flote bila je onemogućena na duže vrijeme. Nijedan bojni brod nije bio sposoban za akciju. Amerikanci su imali 2403 mrtvih (2 008 mornara, 218 vojnika, 109 marinaca i 68 civila), a 1 178 je ranjeno (710 mornara, 364 vojnika, 69 marinaca i 35 civila).⁴³ Potpuno je uništeno 188 zrakoplova na zemlji, od čega 150 u prvih nekoliko minuta napada, osim toga velik je broj zrakoplova bio teško oštećen. Bojni brodovi u luci bili su oštećeni od kojih *Oklahoma* i *Arizona* te zastarjeli *Utah* više nikada nisu sudjelovali u borbama. Potopljeno je 18 brodova, od kojih su pet bili ratni. Uništeni su američki ratni brodovi *Arizona*, *Oklahoma*, *West Virginia*, *California*, *Nevada*, *Tennessee*, *Maryland*, *Pennsylvania* i *Utah*. Svi osim ratnog broda *Utah*, koji je potpuno uništen, i *Pennsylvanie*, koja nije bila jako oštećena te se nastavila koristiti nakon napada, su popravljani i vraćeni u službu u razdoblju od 1942. do 1944. Oštećene su krstarice *Helena*, *Releigh* i *Honolulu*, pri čemu su prve dvije obnovljene i vraćene u službu, a treća je ostala u službi zbog manje štete. Razarači *Downes*, *Cassin* i *Shaw* su oštećeni te vraćeni u službu 1942., dok su pomoćni brodovi *Oglala*, *Vestal* i *Curtiss* također samo oštećeni i vraćeni u službu kasnije. Samo osam američkih zrakoplova uspjelo je uzletjeti dok je ostatak uništen na zemlji. Tokijske su novine pisale da su se Sjedinjene Američke Države srozale na položaj trećerazredne sile te se američki narod tom objavom neugodno iznenadio.⁴⁴

Nasuprot tome, japanski su gubitci bili beznačajni. Sveukupno je u borbama sudjelovalo više od 300 japanskih zrakoplova. Japanci su izgubili u akciji 29 zrakoplova, pet džepnih podmornica, oko 60 ubijenih pilota i podmorničara te jednog podmorničara koji je bio zarobljen. Od 414 zrakoplova, 29 ih je uništeno u borbi, dok ih je 74 uništeno od strane američke protuzračne obrane. Također treba naglasiti da su Japanci većinu svojih gubitaka imali prilikom drugog vala napada. Neki japanski zapovjednici tražili su i invaziju na Pearl Harbor ili barem uništavanje zaliha. Međutim, od toga se odustalo jer se nije moglo procijeniti u kakvoj su Amerikanci situaciji. Ipak, pokazalo se da bi takav napad samo na zalihe nanio neusporedivo više štete nego ovaj što je bio usmjeren na mornaricu i zrakoplove. Strogo provodeći zadatak, Japanci su koncentrirali napad na bojne brodove. Ostale jedinice stradale su takoreći „slučajno”.

Japanci su prilikom napada uništili mnoge važne objekte. U prvom redu ostali su netaknuti svi mnogobrojni rezervoari nafte i radionice arsenala. Na taj je način bilo omogućeno

⁴³Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 107.

⁴⁴Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 151.

opskrbljivanje preostale flote i brzo vršenje popravaka na oštećenim jedinicama. To je bila velika pogreška Japanaca. No i bez toga udarac je bio težak, a Amerikancima je trebalo dugo da se oporave.⁴⁵

9. Dan nakon napada

Dan nakon napada, 8. prosinca 1941. Roosevelt je održao svoj poznati govor u kojem je rekao da je 7. prosinca *datum koji će sramotno ostati zapisan u povijesti* i pozvao kongres da objavi rat Japanu. Kongres je to prihvatio za manje od sat vremena. U predstavničkom domu mogao se čuti samo jedan protivan glas. To je bio glas žene-poslanika Jeannette Rankin iz Montane, pacifistkinje koja je rekla da je htjela pokazati kako se „dobra demokracija” nikada jednoglasno ne opredjeljuje za rat. Dana 11. prosinca 1941. Italija i Njemačka, kao članice trojnog pakta, proglašavaju rat SAD-u. Istoga dana SAD objavljuje rat Njemačkoj i Italiji. Velika je Britanija objavila rat Japanu nekoliko sati prije SAD-a zbog japanskih napada u Jugoistočnoj Aziji. Pearl Harbor korišten je za daljnju američku propagandu za vrijeme rata te je također imao velike posljedice za Japance u SAD-u koji su zatvarani u posebne strogo čuvane kampove. Također, jedna od najpoznatijih posljedica napada na Pearl Harbor je tzv. Niihau incident. Niihau je otok udaljen samo pola sata leta od Pearl Harbora i on je trebao biti mjesto gdje bi sletjeli japanski zrakoplovi koji bi bili oštećeni. Jedan japanski pilot sletio je na Niihau gdje ga je iz olupine izvukao jedan havajski domorodac pritom uzevši njegove dokumente i mape. Japanski pilot je uz pomoć tri američka Japanca na otoku pokušao vratiti kartu i u tom je sukobu stradao. Havajski domorodac je preživio, jedan kolaboracionist je počinio samoubojstvo dok su ostala dvojica završila u zatvoru.⁴⁶

⁴⁵ Prikrič, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Split, 2005., str. 107.

⁴⁶ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 152.

10. Pozadina napada

Rooseveltova administracija bila je željna već neko vrijeme započeti rat protiv Japana i tražila da se pokrene takav rat pomoću embarga nafte i drugih provokacija. Nakon što je dešifrirao japanske kodove, Washington je znao da je japanska flota na putu do Pearl Harbora, ali je pozdravio napad japanske agresije da bi mogao „prodati” rat većini antiratne američke javnosti.⁴⁷

Napadom na Pearl Harbor rat je postao svjetskim ratom. Sjedinjene Države navijestile su Japanu rat. Churchill se obvezao da će se Britanija odmah pridružiti Americi, ako ona stupi u rat s Japanom. Ta je obveza ispunjena tako brzo da je engleska objava rata stigla prije američke. Prije nego što je prošlo tjedan dana, u sukob su se uključile države s polovinom čitavog stanovništva svijeta. Japanci su svojim napadom teško pogriješili jer su tako uništili izolacionizam. Svrha napada bila je onesposobiti američku ratnu mornaricu. Američka tihooceanska mornarica bila je i prije napada na Pearl Harbor previše izložena zrakoplovnim napadima iz japanskih kopnenih uporišta da bi mogla spriječiti japansku agresiju, a američki tajni planovi za slučaj rata predviđali su samo oprezno napredovanje prema zapadnom Pacifiku.⁴⁸

⁴⁷ Moore, Robert i Schuler, Frank, *Frizirani Pearl Harbor*, Vjesnik, Zagreb, 1977., str. 180.

⁴⁸ Sulzberger, C. L., *Drugi svjetski rat*, Split, 2009., str. 155.

11. Zaključak

Ostvarili smo veliku taktičku pobjedu na Pearl Harboru i zato izgubili rat., rekao je ovo Hara Tadaichi. Japanci su ostvarili upravo ono što su planirali napraviti u Pearl Harboru, međutim u planiranju akcije pogrešno su procijenili da će rat voditi uglavnom ratnim krstaricama, a ne nosačima zrakoplova. Upravo su američki nosači zrakoplova ostali netaknuti, kao i njihove zalihe na koje se planirao treći napad te im je to omogućilo konačnu pobjedu na pacifičkom frontu. Sam napad na Pearl Harbor pokazao je svijetu dvije velike sile. Prva sila, „žrtva napada”, SAD, postaje probuđeni div te u Pearl Harboru dobiva glavni motiv za ulazak u rat. Napadač, Japan, u tom se napadu predstavlja svijetu kao nova pomorska, zračna, tehnološki i vojno jaka sila, koja je ipak u tom napadu potpisala svoju smrtnu presudu jer je uzrok japanskog poraza bio kasniji američki protunapad, koji je uključivao bacanje atomskih bombi koje su na kraju dovele do japanske kapitulacije i temeljne promjene strukture vlasti i gospodarstva te ukidanje do tada vladajućeg militarizma. Posljedice napada bile su sljedeće: SAD je navijestio rat Japanu (Japanci su to već formalno učinili diplomatskom notom za vrijeme napada) i tako prekinuo godine izolacionizma; Japanci nisu uništili infrastrukturu luke niti potopili nosače zrakoplova koji su bili izvan nje, ali američka flota više nije bila u stanju da zaustavi njihovo zauzimanje Filipina, Hong Konga te jugoistočne Azije. Kasnije su Amerikanci uspjeli uvjeriti ostatak svijeta da je taj napad bio ratni zločin što im je postao jedan od argumenata za bacanje atomske bombe na Hiroshimu i Nagasaki. To je zaista zapanjujuće jer je Pearl Harbor vojna luka, a u samom napadu poginulo je tek 68 civila. Grad Honolulu koji se nalazi u blizini uopće nije bio bombardiran.

Nadolazećim ratom na Pacifiku izmijenili su se sastavi flota i način pomorskog ratovanja, a baš to je bio početak naglog uspona američke pomorske snage. Ona je imala u gradnji velik broj nosača zrakoplova i za kratko vrijeme uspjela je ostvariti tako veliku pomorsku snagu, kakvu nije imala nijedna druga država. Zahvaljujući obavještajnoj službi i dobroj sreći, japanski pokušaj da se američke nosače uvuče u klopku je propao te je time okončana japanska pomorska prevlast nad Pacifikom.⁴⁹

⁴⁹ Dougherty, Martin James, *Velike bitke*, Zagreb, 2014., str. 223.

12. Literatura

1. Dougherty, Martin James, *Velike bitke*, Znanje, Zagreb, 2014.
2. Hobsbawm, Eric John Ernest, *Doba ekstrema: kratko dvadeseto stoljeće 1914.-1991.*, Zagrebačka naklada, Zagreb, 2009.
3. Moore, Robert i Schuler, Frank, *Frizirani Pearl Harbor*, Vjesnik, Zagreb, 1977.
4. *Predvečerje rata i Drugi svjetski rat*, knjiga 17, Jutarnji list, 2008.
5. Prikrić, Boris, *Pakao Pacifika, Prodor japanskih snaga*, Marjan tisak, Split, 2005.
6. *Rat na Pacifiku od Pearl Harboura do Nagasakija*, Slobodna Dalmacija, Split, 1952.
7. Sulzberger, C. L ., *Drugi svjetski rat*, Marjan tisak, Split, 2009.